

Inför en ny försvarsutredning

I april i år publicerade Svenska Dagbladet två helsidor inlägg i en debatt, som tidningen ordnat och som rörde svenskt försvar. Deltagare var både militärer och civila, de förra ur de tre försvarsgrenarna, de senare från departement, militära skolor och förvaltning. En av de civila, vilkens uttalanden man läste med särskild uppmärksamhet, var statssekreteraren i försvarsdepartementet Anders Thunborg. Han var särdeles realistisk när det gällde omvärlden och Sveriges läge: "Ingen av oss tror på en snabb förändring mot nedrustning . . . Vi kan inte ändra strukturen och idén om ett svenskt försvar isolerat från vad som händer i världen. Det är det som så många i den försvarspolitiska debatten litet naivt försöker hävda. Vi hänger ihop med det internationella systemet — som det nu är."

En sådan naivitet hävdas emellertid tämligen kraftigt från ett håll — från försvarsdepartementet. Där har den svenska nedrustning, som var inbakad i 1972 års försvarsbeslut, sitt ursprung. Där är man, att döma av de direktiv som getts till Överbefälhavaren, inte främmande för en fortsatt nedrustning genom den försvarsutredning, som skall förbereda 1977 års försvarsbeslut och som skall ledas just av hr Thunborg. ÖB lade nyligen fram en del utredningsresultat, som visade följderna av att pressa ned kostnaderna under vissa nivåer, nämligen i det nuvarande utrikespolitiska läget. Han fick genast en offentlig reprimand av hr Thunborg — därtill en ganska ohyfsad sådan.

Verkligheten är teoriernas fiende: det

förstår man nog också i försvarsdepartementet, men man tycker inte om att visa hur verkligheten ser ut.

Hur man försöker manipulera den framgår just av regeringens direktiv till ÖB. Denne skall utreda fyra olika anslagsramar. Vad kan det militära försvaret åstadkomma med dem i olika angreppsfall? Observera att bara en av ramarna ger så mycket pengar, att ambitionerna från 1972 års beslut kan ungefärligen fullföljas. De övriga ligger värdemässigt lägre. Till detta kommer, att ÖB fått i uppdrag att ägna huvuddelen av sitt arbete åt en ram som ligger under 1972 års med 25 %. Det är självklart, att skulle en sådan anslagsram bli fastställd, måste vårt försvars roll inom hela vår säkerhetspolitik radikalt omvärderas.

En aspekt på försvarsfrågan skall här understrykas. För några år sedan ansågs något som benämndes med honnörordet "handlingsfrihet" vara något nästan omistligt.

Redan nu är det nära nog borta, och med nedskurna anslag blir det ett minne blott. Det är den rörlighet inom anslagsramen, som gör att man vid behov skall kunna satsa på väsentliga ting allt efter som utsikterna för krig eller fred i världen växlar: på mer utbildning eller på modernare vapen osv. För denna rörlighet krävs ett visst rum. När anslagen blir allt snävare men fasta utgifter — löner, utlagda beställningar, ett minimum av repetitionsövningar — finns kvar och dessutom stiger, då är rörligheten, alltså den strategiska handlingsfriheten borta.

Med denna försvinner något mycket reellt, nämligen inhemsk krigsmaterielproduktion. Ju mindre materiel som kan förnyas, desto mindre blir intresset inom industrin för att satsa på försvaret. Osäkerheten särskilt för specialiserad industri blir för stor och risken för arbetsnedläggelser ökar. Regeringen har lyckligtvis äntligen blivit medveten om detta. Regeringsledamöter med statsministern i spetsen lägger ned ett beaktansvärt arbete på att själva hjälpa till med att sälja Viggen. Det är en ovanlig syn detta, att svenska statsråd sysselsätter sig med att främja svensk vapenexport. Om de lyckas är tvivelaktigt, men skulle de ha framgång är de värda allt erkännande.

Att spara inom den offentliga sektorn är i och för sig ett mål att sträva efter. Försvaret är, med undantag huvudsakligen för försvarsdepartementet, ett av de få områden där man verkligen satt sparat i system.

Det betvivlas att lika mycket görs inom något annat. Ingen utredning inom försvaret utmynnar i varje fall i något obli-

gatoriskt förslag till ett nytt ämbetsverk.

Men man får inte spara till döds. Det kanske så småningom blir klart, då utredningen framskrider. Visserligen sade hr Thunborg i debatten i SvD att det blir svårt "att klara dem som vill plocka ytterligare bitar från försvaret. Det är den opinionen som är starkast och det är detta som på min kant är det största problemet." På min kant, ja, men detta var inte bara vissa element inom det egna partiet, med den nya försvarsutrederskan fru Teorin (s) som ett märkligt exempel. Det skall inte glömmas, att 1972 års försvarsordning genomdrevs av regeringen Palme med hjälp av kommunisterna.

Denna förnedrande situation föreligger inte längre. Nu får regeringen redan inom utredningen att göra med borgerliga försvarsvänner, och i en del fall måste den väl gå dem till mötes. Låt oss hoppas, att hr Palme gör en dygd av nödvändigheten och försöker återskapa en nationell samling av de demokratiska partierna kring försvaret.